

- **translated title:**
Protokół dodatkowy do Europejskiej Karty Społecznej
- **original title:**
Additional Protocol to the European Social Charter
- **identification number of the convention:**
ETS No. 128
- **place of the translation:**
Warsaw
- **body responsible for the translation:**
Biuro Informacji Rady Europy / Information Office of the Council of Europe
- **status of the translation:**
unofficial
- **host item:**
based on: *Wybór konwencji Rady Europy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999 (ISBN 83-01-13035-0), verified and proof-read.

Protokół dodatkowy do Europejskiej Karty Społecznej¹

Strasburg, 5 maja 1988 roku

European Treaty Series (ETS) / Série des traités européens (STE) Nr 128

Preambuła

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszego protokołu,
zdecydowane podjąć nowe środki, właściwe dla rozszerzenia ochrony praw społecznych i gospodarczych zagwarantowanych w Europejskiej Karcie Społecznej, otwartej do podpisu w Turynie dnia 18 października 1961 roku (zwanej dalej „Kartą”),
uzgodniły, co następuje:

Część I

Strony przyjmują za cel swej polityki, która będzie realizowana za pomocą wszelkich odpowiednich środków, zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym, stworzenie warunków, w których następujące prawa i zasady będą mogły być skutecznie realizowane:

1. Wszyscy pracownicy mają prawo do równych szans i do równego traktowania w sprawach zatrudnienia i wykonywania zawodu, bez dyskryminacji ze względu na płeć.
2. Pracownicy mają prawo do informacji i konsultacji w przedsiębiorstwie.
3. Pracownicy mają prawo do brania udziału w określaniu i polepszaniu warunków pracy i środowiska pracy w przedsiębiorstwie.
4. Każda osoba w podeszłym wieku ma prawo do ochrony socjalnej.

Część II

Strony uznają się, jak przewidziano w części III, za związane zobowiązaniami określonymi w następujących artykułach:

Artykuł 1

Prawo do równych szans i do równego traktowania w sprawach zatrudnienia i wykonywania zawodu, bez dyskryminacji ze względu na płeć

1. W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do równych szans i do równego traktowania w sprawach zatrudnienia i wykonywania zawodu, bez dyskryminacji ze względu na płeć, Strony zobowiązują się uznać to prawo i podejmować odpowiednie środki dla jego zagwarantowania oraz promowania jego stosowania w następujących dziedzinach:

---

¹ Tłumaczenie ma charakter nieoficjalny.

- dostępu do zatrudnienia, ochrony przed zwolnieniem i reintegracji zawodowej;
  - poradnictwa i szkolenia zawodowego, przekwalifikowania i readaptacji zawodowej;
  - warunków zatrudnienia i pracy, w tym wynagradzania;
  - przebiegu kariery zawodowej, włączając w to awansowanie.
2. Nie uważa się za dyskryminujące w rozumieniu ustępu 1 niniejszego artykułu postanowienia dotyczące ochrony kobiety, szczególnie jeżeli chodzi o ciążę, poród i okres poporodowy.
  3. Postanowienia ustępu 1 niniejszego artykułu nie stanowią przeszkody dla podjęcia szczególnych środków mających zaradzić faktycznym nierównościom.
  4. Z zakresu stosowania niniejszego artykułu lub niektórych jego postanowień mogą zostać wyłączone zawody, które, ze względu na charakter lub warunki wykonywania, mogą być powierzone jedynie osobom określonej płci.

Artykuł 2

Prawo do informacji i konsultacji

1. W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników do informacji i konsultacji w przedsiębiorstwie, Strony zobowiązują się podejmować lub popierać środki umożliwiające pracownikom lub ich przedstawicielom, zgodnie z ustawodawstwem i praktyką krajową:
  - a) regularne lub w stosownym czasie oraz w przystępny sposób uzyskiwanie informacji o sytuacji gospodarczej i finansowej zatrudniającego ich przedsiębiorstwa przy założeniu, że niektóre informacje, których ujawnienie mogłoby przynieść przedsiębiorstwu szkodę, mogą nie podlegać ujawnieniu lub będą ujawniane z zastrzeżeniem poufności; oraz
  - b) konsultowanie, we właściwym czasie, przewidywanych decyzji, które mogą istotnie wpłynąć na interesy pracowników, a zwłaszcza tych decyzji, których skutki mogą mieć poważny wpływ na zatrudnienie w przedsiębiorstwie.
2. Strony mogą wyłączyć z zakresu stosowania ustępu 1 niniejszego artykułu przedsiębiorstwa, w których liczebność załogi nie osiąga progu określonego w ustawodawstwie krajowym lub przez praktykę.

Artykuł 3

Prawo do brania udziału w określaniu i polepszaniu warunków pracy i środowiska pracy

1. W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa pracowników do brania udziału w określaniu i polepszaniu warunków pracy i środowiska pracy w przedsiębiorstwie, Strony zobowiązują się podejmować lub popierać środki, które umożliwią pracownikom lub ich przedstawicielom, zgodnie z ustawodawstwem i praktyką krajową, przyczynianie się do:
  - a) określania i polepszania warunków pracy, organizacji pracy i środowiska pracy;
  - b) ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w przedsiębiorstwie;
  - c) organizowania służb i ułatwień socjalnych oraz socjalno-kulturalnych w przedsiębiorstwie;
  - d) kontroli przestrzegania przepisów w tych sprawach.

2. Strony mogą wyłączyć z zakresu stosowania ustępu 1 niniejszego artykułu przedsiębiorstwa, w których liczebność załogi nie osiąga progu określonego w ustawodawstwie krajowym lub przez praktykę.

Artykuł 4

Prawo osób w podeszłym wieku do ochrony socjalnej

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa osób w podeszłym wieku do ochrony socjalnej, Strony zobowiązują się podejmować lub popierać bądź bezpośrednio, bądź we współpracy z organizacjami publicznymi lub prywatnymi, stosowne środki mające, w szczególności, na celu:

1. umożliwienie osobom w podeszłym wieku pozostanie możliwie jak najdłużej pełnoprawnymi członkami społeczeństwa, poprzez:
  - a) zapewnianie odpowiednich zasobów umożliwiających im godziwą egzystencję i aktywny udział w życiu publicznym, społecznym i kulturalnym;
  - b) dostarczanie informacji o usługach i ułatwieniach dostępnych dla osób w podeszłym wieku oraz o możliwościach korzystania z nich;
2. umożliwienie osobom w podeszłym wieku swobodnego wyboru sposobu życia oraz niezależnej egzystencji w znanym im środowisku dopóty, dopóki będą sobie tego życzyły i będą do tego zdolne, poprzez:
  - a) zapewnianie mieszkań dostosowanych do ich potrzeb oraz stanu zdrowia lub zapewnianie stosownej pomocy przy adaptacji ich mieszkań;
  - b) opiekę medyczną i usługi, których wymaga ich stan;
3. zagwarantowanie osobom w podeszłym wieku, przebywającym w domach opieki, stosownego wsparcia, z poszanowaniem ich prywatności oraz zagwarantowanie im udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących warunków życia w takiej instytucji.

Część III

Artykuł 5

Zobowiązania

1. Każda ze Stron zobowiązuje się:
  - a) uznać część I niniejszego protokołu za deklarację celów, do osiągnięcia których dążyć będzie za pomocą wszelkich stosownych środków, zgodnie z postanowieniami ustępu wprowadzającego tę część;
  - b) uznać się za związaną postanowieniami jednego lub więcej artykułów części II niniejszego protokołu.
2. Wybór artykułu lub artykułów, dokonany w myśl postanowień punktu b) ustępu 1 niniejszego artykułu, będzie notyfikowany Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy przez zainteresowaną Umawiającą się Stronę w chwili składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

3. Każda Strona będzie mogła oświadczyć w późniejszym czasie, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego, że uważa się za związaną każdym innym artykułem części II niniejszego protokołu, którego jeszcze nie przyjęła, zgodnie z postanowieniami ustępu 1 niniejszego artykułu. Takie późniejsze zobowiązania będą uważane za stanowiące integralną część ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia i będą miały taki sam skutek począwszy od trzydziestego dnia od daty notyfikacji.

Część IV

Artykuł 6

Kontrola wypełniania przyjętych zobowiązań

Strony będą przedstawiały sprawozdania ze stosowania przyjętych postanowień części II niniejszego protokołu jako część sprawozdań przedkładanych w trybie artykułu 21 Karty.

Część V

Artykuł 7

Wypełnianie przyjętych zobowiązań

1. Odpowiednie postanowienia artykuły od 1 do 4 części II niniejszego protokołu będą stosowane w drodze:

- a) ustaw lub przepisów wykonawczych;
- b) układów zawieranych między pracodawcami lub organizacjami pracodawców i organizacjami pracowników;
- c) połączenia tych dwóch sposobów; oraz
- d) innych odpowiednich środków.

2. Zobowiązania wypływające z postanowień artykułów 2 i 3 części II niniejszego protokołu będą uważane za wypełniane, jeżeli będą stosowane, zgodnie z ustępem 1 niniejszego artykułu, wobec znacznej większości zainteresowanych pracowników.

Artykuł 8

Stosunek między Kartą a niniejszym protokołem

1. Postanowienia niniejszego protokołu nie naruszają postanowień Karty.
2. Do niniejszego protokołu stosuje się, odpowiednio, artykuły od 22 do 32 oraz artykuł 36 Karty.

Artykuł 9

Terytorialny zakres stosowania

1. Niniejszy protokół będzie stosowany na terytorium metropolitalnym każdej Strony. Każde państwo może w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego,

przyjęcia lub zatwierdzenia określić, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy terytorium, które będzie w tym celu uważane za terytorium metropolitalne.

2. Każde Umawiające się Państwo może w chwili ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia niniejszego protokołu lub w jakiegokolwiek późniejszej chwili oświadczyć, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że niniejszy protokół będzie obowiązywać, w całości lub części, na terytorium lub terytoriach niemetropolitalnych, określonych w wymienionym oświadczeniu, za których stosunki międzynarodowe Strona ta jest odpowiedzialna lub za które przejmuje odpowiedzialność międzynarodową. Strona wskaże w oświadczeniu artykuł lub artykuły części II Protokołu, które przyjmuje jako wiążące w odniesieniu do każdego z terytoriów wymienionych w oświadczeniu.

3. Niniejszy protokół wejdzie w życie w odniesieniu do terytorium lub terytoriów wymienionych w oświadczeniu, o którym mowa w poprzednim ustępie, począwszy od trzydziestego dnia od daty przyjęcia notyfikacji oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.

4. Każda Strona będzie mogła oświadczyć w późniejszym czasie, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że w odniesieniu do jednego lub więcej terytoriów, na których Protokół był stosowany zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu, przyjmuje za wiążący każdy artykuł, którego jeszcze nie przyjęła w odniesieniu do tego terytorium lub tych terytoriów. Podjęte później zobowiązania będą uważane za stanowiące integralną część pierwotnego oświadczenia dotyczącego danego terytorium i będą miały taką samą moc począwszy od trzydziestego dnia od daty przyjęcia notyfikacji oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 10

Podpisanie, ratyfikacja, przyjęcie, zatwierdzenie i wejście w życie

1. Niniejszy protokół jest otwarty do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy, będących sygnatariuszami Karty. Protokół podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Ratyfikacja, przyjęcie lub zatwierdzenie niniejszego protokołu przez Państwo członkowskie Rady Europy może nastąpić najwcześniej z chwilą ratyfikacji Karty lub w terminie późniejszym. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia będą składane Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

2. Niniejszy protokół wejdzie w życie trzydziestego dnia od daty złożenia trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

3. W odniesieniu do każdego Państwa sygnatariusza, dokonującego ratyfikacji w terminie późniejszym, niniejszy protokół wejdzie w życie trzydziestego dnia od złożenia przez to państwo dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 11

Wypowiedzenie

1. Każda Strona może wypowiedzieć niniejszy protokół nie wcześniej niż po upływie pięciu lat od daty wejścia w życie Protokołu w stosunku do niej lub po upływie każdego kolejnego okresu dwóch lat i, w każdym przypadku, przy zachowaniu sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia notyfikowanego Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy. Wypowiedzenie takie

nie narusza ważności Protokołu w stosunku do innych Stron, jeśli liczba Stron nie będzie nigdy mniejsza niż trzy.

2. Każda Strona może, zachowując warunki określone w ustępie poprzednim, wypowiedzieć którykolwiek przyjęty przez siebie artykuł części II Protokołu, jeśli liczba artykułów, którymi Strona pozostanie związana, nie będzie mniejsza niż jeden.

3. Każda ze Stron może, zachowując warunki określone w ustępie 1 niniejszego artykułu, wypowiedzieć niniejszy protokół lub którykolwiek z artykułów części II Protokołu, w odniesieniu do każdego terytorium, na którym Protokół stosuje się na mocy oświadczenia złożonego zgodnie z ustępami 2 i 4 artykułu 9.

4. Każda ze Stron związana Kartą i niniejszym protokołem, która wypowiada Kartę zgodnie z postanowieniami ustępu 1 artykułu 37 Karty, uważana będzie za Stronę wypowiadającą także Protokół.

Artykuł 12 **Notyfikacje**

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje Państwom członkowskim Rady oraz Dyrektorowi Generalnemu Międzynarodowego Biura Pracy o:

- a) każdym podpisaniu;
- b) złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia;
- c) każdej dacie wejścia w życie niniejszego protokołu zgodnie z artykułami 9 i 10;
- d) każdym innym akcie, notyfikacji lub powiadomieniu mającym związek z niniejszym protokołem.

Artykuł 13

Załącznik do niniejszego protokołu stanowi jego integralną część.

W dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni w tym celu, podpisali niniejszy protokół.

Sporządzono w Strasburgu dnia 5 maja 1988 r., w języku francuskim i angielskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaże uwierzytelnione odpisy każdemu Państwu członkowskiemu Rady Europy.

ZAŁĄCZNIK DO PROTOKOŁU

Zakres Protokołu w odniesieniu do osób chronionych

1. Do osób, o których mowa w artykułach od 1 do 4, zalicza się obcokrajowców, tylko jeśli są obywatelami innych Stron legalnie mieszkającymi lub pracującymi na terytorium zainteresowanej Strony, z zastrzeżeniem, że artykuły będą interpretowane w świetle postanowień artykułów 18 i 19 Karty.

Interpretacja niniejsza nie będzie stała na przeszkodzie rozszerzeniu przez którąkolwiek Stronę podobnych praw na inne osoby.

2. Każda Strona przyzna uchodźcom, określonym zgodnie z Konwencją dotyczącą statusu uchodźców, podpisaną w Genewie dnia 28 lipca 1951 roku oraz z Protokołem z dnia 31 stycznia 1967 roku, legalnie zamieszkałym na jej terytorium, możliwie najkorzystniejsze traktowanie, a w każdym razie nie mniej korzystne niż wynikające ze zobowiązań przyjętych przez tę Stronę na mocy wspomnianych dokumentów, a także wszelkich innych istniejących umów międzynarodowych mających zastosowanie do uchodźców, o których mowa powyżej.

3. Każda Strona przyzna bezpaństwowcom, określonym zgodnie z Konwencją dotyczącą statusu bezpaństwowców, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 28 września 1954 roku, legalnie zamieszkałym na jej terytorium, możliwie najkorzystniejsze traktowanie, a w każdym razie nie mniej korzystne niż wynikające ze zobowiązań przyjętych przez tę Stronę na mocy wspomnianych dokumentów, a także wszelkich innych istniejących umów międzynarodowych mających zastosowanie do bezpaństwowców, o których mowa powyżej.

Artykuł 1

Rozumie się, że kwestie dotyczące zabezpieczenia społecznego oraz inne postanowienia dotyczące świadczeń dla bezrobotnych, świadczeń emerytalnych i świadczeń należnych po śmierci żywiciela rodziny mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania niniejszego artykułu.

Artykuł 1 ustęp 4

Postanowienie to nie będzie interpretowane jako nakładające na Strony obowiązek ustalenia, w drodze ustaw lub przepisów wykonawczych, listy zawodów które, ze względu na charakter lub warunki, w jakich są wykonywane, mogą być powierzone jedynie osobom określonej płci.

Artykuły 2 i 3

1. Dla stosowania tych artykułów wyrażenie „przedstawiciele pracowników” oznacza osoby uznawane za takie w świetle ustawodawstwa lub praktyki krajowej.

2. Wyrażenie „ustawodawstwo i praktyka krajowa” dotyczy, zależnie od przypadku, poza ustawami i przepisami wykonawczymi, także układów zbiorowych pracy, innych porozumień między pracodawcami a przedstawicielami pracowników, zwyczajów oraz stosownego orzecznictwa.

3. Dla stosowania tych artykułów wyrażenie „przedsiębiorstwo” rozumie się jako oznaczające zespół składników materialnych i niematerialnych, mający lub nie mający osobowości prawnej, utworzony dla produkowania dóbr lub świadczenia usług w celach zarobkowych oraz mający zdolność określania własnej polityki rynkowej.

4. Rozumie się, że wspólnoty religijne i ich instytucje mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania niniejszych artykułów, nawet jeżeli instytucje te są „przedsiębiorstwami” w rozumieniu ustępu 3. Zakłady prowadzące działalność inspirowaną określonymi ideałami lub kierujące się określonymi ideami moralnymi, ideałami lub pojęciami podlegającymi ochronie przez ustawodawstwo krajowe, mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania tych artykułów, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony orientacji takiego przedsiębiorstwa.

5. Rozumie się, że jeżeli w Państwie wymienione w artykułach 2 i 3 prawa są realizowane w różnych zakładach przedsiębiorstwa, uznaje się, że zainteresowana Strona wypełnia zobowiązania wynikające z treści tych postanowień.

Artykuł 3

Postanowienie to nie wpływa ani na uprawnienia i zobowiązania Państw w zakresie przyjmowania uregulowań dotyczących ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy, ani na uprawnienia i odpowiedzialność organów nadzorujących ich stosowanie.

Wyrażenie „służby i ułatwienia socjalne oraz socjalno-kulturalne” rozumie się jako odnoszące się do socjalnych i/lub kulturalnych ułatwień, takich jak pomoc społeczna, obiekty sportowe, pomieszczenia dla karmiących matek, biblioteki, kolonie dla dzieci itp., organizowanych przez niektóre przedsiębiorstwa na rzecz pracowników.

Artykuł 4 ustęp 1

Dla stosowania tego ustępu wyrażenie „możliwie jak najdłużej” odnosi się do możliwości fizycznych, psychicznych i intelektualnych osób w podeszłym wieku.

Artykuł 7

Rozumie się, że pracownicy wyłączeni zgodnie z postanowieniami ustępu 2 artykułu 2 i ustępu 2 artykułu 3 nie będą brani pod uwagę przy ustalaniu liczby zainteresowanych pracowników.